

D eğinmeler

MUSTAFA ŞERİF ONARAN

“Çıplak Su”da yıkanmak

Şiir görüşü olmayan ozanın kişiliği bir şiir geliştirilmesi beklenemez. Sözcükler arasındaki gizli ilişkiyi sezen, yeni imgeler oluşturmaya bilen bir ozanın şiirbölime bakışında öğretici özellikler vardır. Her ne kadar değişik bir şiir, görmesini bilen bir okura gizlerini açsa da, ozanın yorumu görmeyi kolaylaştırabilir. Hüseyin Atabaş şiirin gizli gücü olarak tanımlıyordu imgeyi. Şiiri şöyle yorumluyordu: “Şiir, gündelik yaşama kurgulanmış olan dil ile varlımaya aygıllama, anlama derinliğine ulaşma işi ve bir duyurak alanı oluşturma çabasıdır.” İmgenin dile çok katmanlı bir anlam derinliği kazandırdığına inanan Hüseyin Atabaş, “sözün akılda kalma ve iç işleme katkısı”nı da yükselettiğine inanıyor (SİNCAN İSTASYONU, Şiirde İmgenin Yeri, Ağustos 2008). Dilin inceliklerini bilmeden, nasıl kullanılacağını denemeden şiirinin gizlerine varmak olanağı bulunabilir mi?

Bir ozan yaşama deneyiminden gelen ustalıklı dilin özelliklerini tanıtrabilmişse, nasıl bir şiir dokuyacağının bilincine varmış sayılır. Şiirini oluşturmaya özen gösteren deneyimli bir ozan kendine özgü bir çalışmanın izini sürer. Melih Cevdet Anday “Şiir Yazmak” bunalımını bir şiirle açıklamaya çalışmıştır:

“Kimi bir sözcükten yola çıkarm
Aç kalmış güzel bir kurttur o

Kimi bir düşünden ki
Kör bir gül gibi dönerir

Bedevi bir sabır gibiyimdir
Ey teselsiz gece.”

Arif Damar, sanki Melih Cevdet Anday’ın şiirini yorumlar gibi, o bunalıma nasıl düştüğünü şöyle anlatıyor:

“Kimi zaman bir düşünceden, kimi zaman bir duygulandırmadan, bir kırılganlıktan, bir öfkeden yola çıkarm şiirin başında. Bazan da düşündüğüm, kurduğum, tasarladığım şiirin dışına çıkarm. Bir ayrıntı, yakaladığım bir imge şiirin bütününe egemen olur. Kimi şiirlerimi aylarca çalışarak bitiririm, kimini de bir oturuşta.”

Dilin bütün inceliklerini bilmeden ona yeni bir biçim kazandırmak olanağı bulunabilir mi? Demek ki dilin inceliklerine doğru bir “keşif” gezisine çıkılacaktır.

Hüseyin Atabaş diyor ki: “Çünkü imge keşiftir.” Hüseyin Atabaş’ın şiirine geçerken “şiir görüşü” üzerinde durmanın bir anlamı var. Bir ozanın şiir görüşü ile şiirinin örtüşen özellikleri olmalı.

KİŞİLİK BİR OZAN
Hüseyin Atabaş’ın dosyası “2009 Yunus Nadi Şiir Ödülü”nü kazanmıştı. O şiirler kitabına dönüşünce özelliklerini üzerine yorumlara varmak kolaylaştı (ÇIPLAK SU, Boyut Kitapları, 2009). Bir ozan yakından tanınırsanız, kişiliğiyle şiirin örtüşen özelliklerini daha kolay anlayabilirsiniz. Hüseyin Atabaş da kendinden yola çıkarak geliştiriyor şiirini. Nice yakınmalardan sonra, nasılsa kurtardı, “korsan bir ömür” gibi görüyor geçen zamanı:

“Anlasam hayranlık duymazdım ki
sana dünya. Taylar gibi gelip geçen
korsan ömrüm, bir ışık bile görmedi
bu ıssız adanın kıyılarında!”

Zaten hiçbir zaman öğrenemeyeceğiz yaşamamın anlamını. Eskilerde kalan anılara dalacağız da, boşa geçen zamanı yeniden yaşamamın özlemini duyacağız:

“İncinen bir yolculuk oldu bu ömür
ve gelecek anımsanmayacak kadar
eskiye kaldı. Ne olursan ol, hadi gel
bir kez daha vuruşalım seninle..”

Hiç olmazsa kendiyile ödeşmesidir insanın yaşama serüveni. Kaldı ki onun bile üstesinden gelemez. Yaşamadığımız zamanın üzünlüğüdür bakışlarımızdaki uzaklık.

“Çıplak Su” şiirleri; birtakım insanlardan, “beklemeler”den bakiyor “uğultu” halindeki yaşama serüveni. Bizi gerilerde bırakan boş bir ağız bu! Zaman o sağır akışı içinde geçse dursun, kurtarılmış insanın mutsuzluğudur geride kalan. Godot’un beklediği gerçek bir sevgili var mıydı? Enver Gökepe’nin gülüşündeki acıyı anlayamadık mı? “Kırtım kirt” hali dokuyan zaman içimizdeki mutsuzluğu mu çoğaltıyor? O mutsuzlukla yola çıkmışsak kendimizden kurtulabilir miyiz? Hüseyin Atabaş umutsuzluğa sığınıyor:

“Kurtarılmış zamanlara sızdık; zaman kurtuldu biz kalakaldık. Karaya vuran balık olduk, ister bekle ister bekleme; biz bize kaldık! Okunmaz el yazgısı, çözülmüş sır ömrümüz. Godot’u bekliyor hâlâ Samuel Beckett, bir umudu var aslı yoksa dal Bizi kim beklesin ikimizden başka, bizi be ömrüm?”

Umutsuzluğa sığınmak insanı kurtarmaz ki! Kendi korkusuna yuvalanmış insan konuşabilir mi? Korku toplumunda yaşamamın umutsuzluğunu bir sevi kırılganlığında göstermek isteyen Hüseyin Atabaş geçen zamanın bir yerinde eski kimliğini anıyor:

“Gençliğim umudun uç beyi sanıyor kendini,
cebinde metelik yoksa ne gam! Sabırdan
denizler birtkırdım; takaya binip gelsem
kıyılanna, karşılar mı beni eski hevesin?
Martılar geçirdinde ben cehennemin,
çengelindeyim hâlâ gelgitlerin. Ey vaah
ödevini yapmayı unuttu ömür defterim!..”

Demek sevi ilişkisinin insanı kurtaracağına inanıyor Hüseyin Atabaş. Demek umutsuzluk da yeni bir umuda yol açabiliyor. Demek anımsamak bile yetiyor insana.

ÖZANIN TOPLUMCU DURUŞU

İnsana yaşama umudu veren, yeryüzünde bir işlevi olduğunu inanmasdır. Bir “uğultu” halinde olsa da, sevi ilişkilerinin anısı yaşamaktadır:

“Seni sevdiğim günlerin defterini buldum,
dertlerimden eski birini: Seni sevmek kanat açmamış göğşe,
aranızda uçan kuşun yere inmeme bir daha!.. Bahar dalına konamamak gibi bir şeydi aşk ya da bozğunun deniz özeniyle boğulmak. Sarşın çocuğu düşlerimin, kederin gülümseyen iç yüzü, içimdeki rüzgân uğultusu!..”

Hüseyin Atabaş “kederin gülümseyen iç yüzü” diyor. Enver Gökepe’nin yüzünde de o gülümseme vardı. Üzgünlüğü, yapıştırmı bir gülümseme gibi kendimize yakıştırdığımızdan beri, şu yeryüzünde bir işlevimiz olduğunu inanmaya başladık. Bu uğultu akışta eksik bir taş mı var? Belki de ozan olarak görevimiz o eksik taşı yerine koymaya çalışmaktır. O zaman bu bozuk düzen daha iyi işleyecektir.

Hüseyin Atabaş “Uğultu” bölümüne Fazulî’nin bu anlama gelen bir beyitile girişir:

“Bu işretgehin itimamında bir taş olmasa noksan
Beni yerden yere nakleylemezdi dehr sultanı.”

Yenilgiler içinden geçse de bir ozan duruşu vardır. O ozan duruşunda zor koşulları yenen bir iyimserlik olduğunu inanılır. Hüseyin Atabaş’a ne kadar yaklaşıyor o duruş:

“Gözük pek çocuklardık; biz eskiden şiirle devrim yapardık,
deniz kabuğuna sığınmış uğultunun çocuklarıydık!.. Her ayınlığın sonunda bir çukur bulunmalı özmek için, deniz ürperen bir hüzün tortusudur çünkü: İyi ki anırm görmedi bu günleri. Dilini ver bana, sözcükler senin olsun; Konuşup anndıkça dilirsin iyimserlik.”

“Çıplak Su” belki de uğultucu bir akıştır. O akışta yön vermek, yatağına alıştırmak için ozana düşen görevler vardır.

“Çıplak Su” kolayca alımsız yatağına. Bu anlamsız akışın kıyısında boşuna mı kandıracağız kendimizi?

Hüseyin Atabaş kırık ayna parçalarına yansıyan görüntüleri anıyor:

“Kaçmak gitmek taa bilmem nereye kadar;
korkular, kuşuklar kırık ayna parçaları...
Nerde Metin, nerede Behçet: rakının tadı
mı kaldı?... İşitmiyoruz hizin sesini, vay
kurban; yufka yürekli ömrüm benim!..”

Geçmişte yaşanan acıları zaman nasıl yatıştırıracak? Sildikçe genişleyen bu lekeyi nasıl örteceğiz?

Yıkılan ozanların acısını içinde duymayanlar o “Çıplak Su”yun akışını yavaşlatabilir mi?

Hüseyin Atabaş’ın şiirleri kendiyile, geçen zamanla ödeşirken; yenilgilerden geçmenin acısıyla karanlığı boğmaya, düze çıkmaya çalışıyor.

Peki ne kurtaracak bizi? Dizginlenemeyen bir öfke mi? Kırk sevelerin yanlızlığına sığınmak mı? Kurtuluşu bir başka insanda aramak mı? Hüseyin Atabaş sevi ilişkisini yalnız kişisel bir umut olarak görmüyor. İster düş olsun, ister gerçek; insanlığın kurtuluşunda sevi gücünü aramak gerekir:

“Geceyi güne devindirdi senden gelen telgraf,
kendine yer açtı yeni düşler eskileri ite kaka;
romantik bir yalandı oysa yaşam, ne gam!
Dilin ağızda hâ eridi ha eniyecek, ama düş
ama gerçek; ömür bitiyor söz ağırtaştı!..”

Bu bir umut olabilir ama insanın kendini aldattığı bir umut.

Sonuç olarak sevgili de bir başka insandır. “Bütün umut gene insanda” derken ille de sevgili mi olmalı o insan?

DİNGİNLİK ARAYIŞI

Hüseyin Atabaş “Çıplak Su”yun son bölümünü “Adamlar” a ayırmış. Cemal Süreya, İhan Berk, Çetin Altan, Cevat Çapan, Hasan Ali Toptaş, Ahmet Ada gibi edebiyat insanlarıdır onlar. Değişenler de var.

“Bir insanı sevmekle başlar her şey” demiş Sait Faik. Bütün umut insanda. Önemli olan insanı tanımak, ondaki gizli güce inanmaktır.

Hüseyin Atabaş’ın şiirindeki insanlar yanlırla umutla bakmamızı kolaylaştırabilir. Ama o, Çetin Altan için aynı umudu taşıyor:

“Ne o eski köprü duruyor yerinde
ne de o zamanki Altan Çetin.”

Oysa anlamsız akıp giden şu çıplak suya karşı çağının sorumusu olan insanın bir duruşu olmalı. Cemal Süreya o duruşu zamanın maliye bakanına karşı gösterdi. İnsan onurunun kurtulması savaşımıydı bu!

Gerçek sevi söz konusu olunca, onur, kendini gizlemek ister. Ama insanlığın kurtuluşu için öne çıkar. O zaman samiyet bekleyen “Çıplak Su” gerçek sevi değil de nedir?

“Unutman dert değil, yeter ki irak olma benden,
yeterki ilk yaz sesinle bir hanımlı çağırısın beni
bahçenden içeri. İster son olsun ister başlangıç,
çağılmak ömrümce özledim bekleyiş oldu
ey samiyet bekleyen çılgın ve çıplak sul..”

Artık anıların başladığı dönemde insanın sığındığı bir yeşil gölgedir sevi. Hüseyin Atabaş’ı o gölgeye çekilen bir bilge saymalıyız:

“Dinglilik arayışımı aşk ve bilgelik hevesi
belki de suyun göğşe olan özlemiydi samiyet.”

Atabaş’ın şiiryle şiir görüşü örtüşen bir bütünlük oluşturuşu:

“Şiir, kurgulanmış yaşamı aşarak derinleşmeyi sağlar. Şiir, insanın evrensel tınısı olarak yaşama girişilen savaşının ürünü olan duyarlığa, insanı insan yapan o özgün birikime sahip kıyması sağlar ve dolayısıyla insanın kendine yabancılaşmasını önler..”

“Çıplak Su”; imge yoğunluğu içinde, değişik yorumlarla çoğalan bir şiirler bütünü. Hüseyin Atabaş’ın olgunluk dönemi ürünü. “Çıplak Su”; sevi ilişkileri içinde, toplumsal sorunların dağılıklığında insanın kişiliğini bulduğu şiirler toplama.

Hüseyin Atabaş’ı okurken insanı şiirin kurtaracağına inanabilirsiniz. ■

Bu sayfaya iletişim kurabilmek için dergilerinizi ve kitaplarınızı aşağıdaki adrese gönderiniz:
Mustafa Şerif Onaran
Hekimköy Sitesi 20. Sok. No: 8 06800 Ümitköy-Ank. Tel.:
(0312) 235 91 11-236 23 46